

Μάθημα/Τάξη:	ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β ΛΥΚΕΙΟΥ
Κεφάλαιο:	Εφ όλης της ύλης
Όνοματεπώνυμο Μαθητή:	
Ημερομηνία:	
Επιδιωκόμενος Στόχος:	70/100

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι: Ενγκάρ Μορέν, Πόλεμος εναντίον Ιστορίας

Ο Ενγκάρ Μορέν (Edgar Morin) είναι διακεκριμένος Γάλλος διανοούμενος και κοινωνιολόγος. Το ακόλουθο κείμενο δημοσιεύτηκε στον ελληνικό Τύπο (2003).

Η ανθρώπινη ιστορία άρχισε πριν από οκτώ χιλιετίες. Τέθηκε σε κίνηση με την ανάδειξη των κρατών, τα οποία υποκινούνταν από μια κυριαρχική μεγαλομανία που προσδιόριζε τα δίψα για δόξα των αρχόντων τους και τη δίψα για αίμα των θεών τους. Η Ιστορία γεννιέται από τον πόλεμο και γεννά τον πόλεμο. Βλέπει την ανάπτυξη των πολιτισμών: ο καθένας φέρνει τις τέχνες του, τις τεχνικές του, τους μύθους του, τα αριστουργήματα του. Βλέπει όμως και το ναυάγιο αυτών των πολιτισμών που έχουν χαθεί μέσα σε αμέτρητους ιστορικούς Τιτανικούς. Η Ιστορία υλοποίησε δυνατότητες ορθολογικές, τεχνικές, οικονομικές, φανταστικές, αισθητικές, δημιουργικές, ποιητικές, αλλά και την παράνοια και την υπερβολή του homo sapiens demens.³

Οι πόλεμοι πήραν καινούρια πορεία από τη Βιομηχανική Επανάσταση, η οποία πολλαπλασίασε τη θανατηφόρα ισχύ των εξοπλισμών, με αποτέλεσμα τα κράτη, κύριοι πλέον εκπληκτικών κοινωνικών mega-μηχανισμών, να χρησιμοποιούν όπλα όλο και πιο μαζικά δολοφονικά. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος επιφέρει πρωτοφανείς εκατόμβες, επιτίθεται στους άμαχους πληθυσμούς και γίνεται καθολικός πόλεμος. Ο Β΄ Παγκόσμιος διπλασιάζει την αποτελεσματικότητα των όπλων καταστροφής, εξολοθρεύει εκατομμύρια αμάχων με βομβαρδισμούς και απελάσεις και τελειώνει με τα πένθιμα μανιτάρια της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι. Ο επιστημονικο-τεχνολογικό-στρατιωτικός πολιτισμός είναι πλέον ικανός να εξολοθρεύσει την ανθρωπότητα, δηλαδή να αυτοεξολοθρευτεί.

Η παρούσα κατάσταση εμπεριέχει επίσης ένα μήνυμα που ακόμη δεν έχει διατυπωθεί καθαρά: ο πόλεμος, γιος της Ιστορίας και πατέρας της, έφθασε στο μοιραίο σημείο όπου κινδυνεύει να βουλιάξει την Ιστορία. Η ίδια η ανάπτυξη της Ιστορίας, η οποία έχει γίνει πλανητική, οδηγεί στην άβυσσο, αλλά ταυτοχρόνως και στα προκαταρκτικά μιας πιθανής μετα-Ιστορίας. Η παγκοσμιοποίηση, στο τελευταίο στάδιο της που ξεκίνησε το 1990, παρήγαγε τις τεχνοοικονομικές υποδομές μιας κοινωνίας κόσμου. Δεν μπορεί όμως να εγκαθιδρύσει τις δομές της και προκαλεί ένα χάος που απειλεί την ύπαρξή της.

Βρισκόμαστε λοιπόν μπροστά στο παράδοξο της τρίτης χιλιετίας μας. Εχουμε πλέον τη δυνατότητα να βγούμε από την Ιστορία εκ των άνω, δηλαδή φθάνοντας σε μια κοινωνία-κόσμο

που υπερβαίνει τα κράτη και τις συγκρούσεις τους. Ταυτοχρόνως όμως τα έθνη δεν είναι ικανά να εγκαθιδρύσουν την υπερεθνική εξουσία που θα περιορίσει την εξουσία τους. Τα Ηνωμένα Έθνη είναι ανίκανα να αποτελέσουν τη δύναμη παγκόσμιας διακυβέρνησης που θα επέτρεπε να ξεπεράσουμε την εποχή των πολέμων, ξεπερνώντας την εποχή της απόλυτης κυριαρχίας των εθνικών κρατών. Βρισκόμαστε λοιπόν μπροστά στο δίλημμα: Ή τα Ηνωμένα Έθνη θα κατορθώσουν να αναλάβουν τον ρόλο της παγκόσμιας ειρήνευσης ή ο δρόμος θα είναι ελεύθερος για την κυριαρχία μιας νέας αυτοκρατορίας που φιλοδοξεί σήμερα να αναλάβει την κοινωνία – κόσμο. Η μεταρρύθμιση των Ηνωμένων Εθνών αποτελεί ζωτική ανάγκη για την ανθρωπότητα.

Όλα αυτά γίνονται στη σκιά του θανάτου. Η πλανητική κρίση οξύνεται. Γνωρίζουμε όμως ότι η συνείδηση του κινδύνου μπορεί να τον προλάβει, αν βεβαίως δεν καθυστερήσει. Στην κρίση μπορούν να αναφανούν και να ενεργοποιηθούν οι γενεσιουργές και αναζωογονητικές δυνάμεις που βρίσκονται σε καταστολή, κοιμισμένες μέσα σε κάθε ανθρώπινο ον, σε κάθε κοινωνία και σε όλη την ανθρωπότητα.

Edgar Morin, εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 23/03/2003, απόσπασμα

ΚΕΙΜΕΝΟ II: Αγγελική Δαρλάση, Όταν έφυγαν τα' αγάλματα

Η Αγγελική Δαρλάση είναι συγγραφέας θεατρικών έργων και λογοτεχνίας για παιδιά και ασχολείται με το θέατρο στην εκπαίδευση διδάσκοντας Θεατρική Αγωγή και Στοιχεία Θεατρολογίας στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το ακόλουθο κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο της *Όταν έφυγαν τ' αγάλματα* (2015)

«Τι κάνουν αυτοί εκεί πέρα;» ρώτησα όλο περιέργεια.

Του έδειξα στην άλλη άκρη της αίθουσας. Σ' ένα τραπέζι απλωμένος ένας χάρτης και από πάνω σκυμμένοι άντρες να τον περιεργάζονται.

«Παίζουν τον πόλεμο. Παιδιά με στρατιωτάκια» απάντησε περιφρονητικά εκείνος.

Μα δεν ήταν παιδιά. Ήταν μεγάλοι. Πλησίασα να δω από κοντά. Πάνω στον χάρτη σημαιάκια και βοτσαλάκια. Ένας ηλικιωμένος με πολύ σοβαρό ύφος εξηγούσε την πορεία των στρατευμάτων μας στην Πίνδο, τις επιτελικές κινήσεις. Τα βοτσαλάκια-μεραρχίες κινούνταν από σημείο σε σημείο. Άσπρα για εμάς και μαύρα για τον εχθρό. Τριγύρω οι άλλοι σχολίαζαν, κάποιος διάβαζε δυνατά αποσπάσματα από τις πολεμικές ανταποκρίσεις στην εφημερίδα κι ανάλογα καρφίτσωσαν τα σημαιάκια. Τα δικά μας γαλάζια και του εχθρού πράσινα.

Κοίταξα τα σημαιάκια καρφίτσωμένα πάνω στις κουκκίδες του χάρτη. Δίπλα στις κουκκίδες ονόματα. Ο στρατός μας εκεί πάνω στα βουνά της Πίνδου συνέχιζε να αγωνίζεται. Κι εμείς όλοι να ελπίζουμε σε νίκη.

Κοίταξα τα λευκά πασσαλάκια. Τις... μεραρχίες μας. Κοιτούσα επίμονα. Κάπου εκεί θα ήταν κι ο Γιάννης. Ένας κόκκος από το λευκό βοτσαλάκι της μεραρχίας. Αόρατος στα μάτια μου που κοιτούσαν. Όμως ο Γιάννης υπήρχε. Κάπου εκεί στα βουνά και πολεμούσε. Όπως κι η Μαρίκα, που προσευχόταν καθημερινά για εκείνον, πλέκοντας αδιάκοπα κάλτσες, πουλόβερ, κασκόλ. Κι εγώ μαζί της να της κάνω συντροφιά τα απογεύματα που περίμενα τους γονείς μου να γυρίσουν από το μουσείο.

«Αχ γιαβρί μου. Λες να είναι καλά ο Γιάννος μου;»

«Καλά θα είναι, Μαρικάκι. Μη γανιάζεις»

«Βαρύς ο χειμώνας, κοκόνια μου. Κι εκεί επάνω ακόμα πιο βαρύς. Δεν είναι μαθημένος από χιόνια. Και σίγουρα όχι από πόλεμο».

Κι έπλεκε κι αναστέναζε η Μαρίκα και κάθε τόσο σκούπιζε τα βουρκωμένα της μάτια.

«Ανάθεμα τους πολέμους και αυτούς που τους κάνουν» φώναξε εκνευρισμένη μια φορά που ήταν τόσο λυπημένη, ώστε δεν άντεχε να το πνίξει μέσα της. Πέταξε και κουβάρια και βελόνες κι έπιασε να κλαίει γοερά. Αδύνατον να την παρηγορήσω όσο και να προσπάθησα. Έκλαιγε μέχρι που δεν είχε άλλα δάκρυα. Μόνο τότε ηρέμησε.

Το βλέμμα μου κολλημένο στις μεραρχίες-βοτσαλάκια. Λες και από στιγμή σε στιγμή περίμενα πως θα ξεπεταγόταν ένας κόκκος από κάποιο βοτσαλάκι και θα άρχιζε να φωνάζει: «Πες στο Μαρικάκι πως είμαι καλά. Πες της πως αντέχω. Πες της πως το κρύο είναι πολύ. Αλλά οι κάλτσες που μου πλέκει κρατούν ζεστά τα πόδια».

Αγγελική Δαρλάση, Όταν έφυγαν τ' αγάλματα, εκδ. Μεταίχμιο, 2015, σελ 57-59

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να παρουσιάσετε περιληπτικά σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων τις απόψεις του αρθρογράφου για το πρόβλημα της ειρήνης στη σημερινή εποχή και την πρόταση που καταθέτει για την αντιμετώπιση της κρίσης (3^η και 4^η παράγραφος)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

B1 α. Τι ακριβώς προτείνει ως λύση στο πρόβλημα του πολέμου ο Εντγκάρ Μορέν στο άρθρο; Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση

- I. Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να σέβονται την απόλυτη κυριαρχία των εθνικών κρατών.
- II. Τα εθνικά κράτη πρέπει να περιορίσουν σε κάποιον βαθμό την κυριαρχία της, παραχωρώντας στα Ηνωμένα Έθνη περισσότερες εξουσίες στο θέμα της ειρήνης.
- III. Τα Ηνωμένα Έθνη πρέπει να μετεξελιχθούν σε παγκόσμια κυβέρνηση, καταργώντας την κυριαρχία των εθνικών κρατών.

Μονάδες 5

β. Ποια συναισθήματα επιδιώκει να διεγείρει στον αναγνώστη ο αρθρογράφος στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου I και με ποιον σκοπό; Να τεκμηριώσετε την απάντησή της καταγράφοντας τα αντίστοιχα χωρία.

Μονάδες 10

B2. «Ανάθεμα της πολέμους και της που της κάνουν». (Κείμενο II). Να παρουσιάσετε την αντίδραση της ηρωίδας και να την ερμηνεύσετε με βάση την ψυχολογική της κατάσταση. (70-80 λέξεις)

Μονάδες 15

B3 Κείμενο II

α. Να εξηγήσετε τη λειτουργία των παρακάτω αφηγηματικών τρόπων στα αποσπάσματα:

- I. Διάλογος: «Αχ, γιαβρί μου. Λες να είναι καλά ο Γιάννος μου;»
«Καλά θα είναι, Μαρικόκι. Μη γανιάζεις».
- II. Εναλλαγή αφήγησης και περιγραφής: «Πάνω στον χάρτη σημαιάκια...γαλάζια και του εχθρού πράσινα».

B. Στο απόσπασμα του Κειμένου II που παρατίθεται παρακάτω, η αφηγήτρια ξεκινώντας από το ευρύτερο οπτικό πεδίο εστιάζει σε ένα συγκεκριμένο στοιχείο του, μια λεπτομέρειά του. Να εξηγήσετε με ποιον τρόπο εφαρμόζεται αυτή η τεχνική στο συγκεκριμένο απόσπασμα και ποια σκοπιμότητα υπηρετεί: Το βλέμμα μου κολλημένο της μεραρχίες-βοτσαλάκια. Λες και από στιγμή σε στιγμή περίμενα πως θα ξεπεταγόταν της κόκκος από κάποιο βοτσαλάκι και θα άρχιζε να φωνάζει: «Πες στο Μαρικόκι πως είμαι καλά. Πες της πως αντέχω. Πες της πως το κρύο είναι πολύ. Αλλά οι κάλτσες που μου πλέκει κρατούν ζεστά τα πόδια».

Μονάδες 7

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Κείμενο II

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της μεταφοράς «Παίζουν τον πόλεμο», να διατυπώσετε της σκέψεις της για τη στάση των αντρών που σχολιάζουν στον χάρτη την πορεία των στρατευμάτων και της επιτελικές κινήσεις. Συναντάμε της μέρες της αντίστοιχες στάσεις απέναντι σε μεγάλα τραγικά γεγονότα (πόλεμοι, φυσικές καταστροφές, ατυχήματα κλπ.) από τον χώρο της μαζικής- και ιδιαίτερα της τηλεοπτικής- ενημέρωσης; Να αναπτύξετε την απάντηση της σε ένα κείμενο 100-200 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Με αφορμή της απόψεις που παρουσιάζονται στο κείμενο του Εντγκάρ Μορέν, να γράψετε ένα άρθρο 300-400 λέξεων για την εφημερίδα του σχολείου της στο οποίο να αναφερθείτε στα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ειρηνική συνύπαρξη των λαών στην εποχή της και να παρουσιάσετε συγκεκριμένους τρόπους με της οποίους μπορεί κάθε της να συμβάλει στην προστασία της ειρήνης.

Μονάδες 30

Καλή επιτυχία!!!!